

FORVALTNINGSPLAN

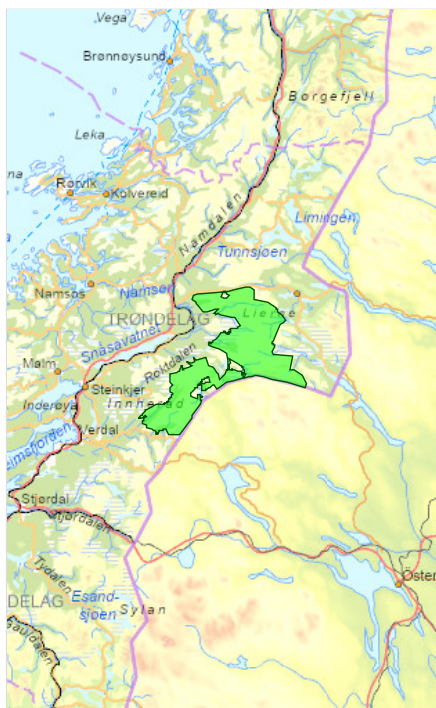
Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere

Verneområde	VV00001562_RP
Utskriftsdato	27.02.2023
Planstatus	Intern kladd

Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre / Låarte-Skæhkeren-Lijre
nasjonalparhkeståvroe

INNLEDNING

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE (VV00001562)

Godkjent av	
Oppstartsdato	21.06.2016
Planlagt revisjon	01.09.2023
Sametingskonsultasjon	
Godkjent dato	
Høringsdato	

ephorthe saksnummer

Forvaltningsmyndighet	Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre / Låarte-Skæhkeren-Lierne nasjonalpaarhkeståvroe
Forvaltningsmyndighets type	Nasjonalparkstyre
Oppsyn	http://www.naturopsyn.no/lokalikontorer/
Fylker	Trøndelag
Kommuner	Steinkjer, Verdal, Snåsa-Snåase, Lierne, Grong
Verneform	nasjonalpark
Verneplan	Verneplan for nasjonalparker og andre større verneområder
Vernet dato	17.12.2004

OM FORVALTNINGSPLANEN

Tidligere forvaltningsplan og verneformål

Forskrift om vern av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimmiedajve ble fastsatt ved kongelig resolusjon 17.12.2004. I §5 i forskriften heter det at det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, registrering, tilrettelegging, informasjon m.v. Første forvaltningsplan ble godkjent av Direktoratet for naturforvaltning i 2007, og dette er første gangs revidering av forvaltningsplanen.

Forvaltningen av nasjonalparken skal skje ut fra en tidshorison på 200 år. Denne forvaltningsplanen gjelder inntil ny revidert forvaltningsplan er vedtatt, noe som skal vurderes etter 10 år.

Formålet med vernet er fastsatt i § 2 i verneforskriften:

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har til formål å ta vare på et stort, sammenhengende naturområde, som i det vesentlige er urørt av større tekniske inngrep. Biologisk mangfold skal sikres med et naturlig og variert plante- og dyreliv. De lavereliggende dalførene Tverrådalen, Skjækerdalen, Seisjødalen, Gaundalen, Holden (Snåsa) og Gjevsjøen utgjør særlig viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken. Kulturminner skal ivaretas.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnet innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Generelt om forvaltningsplan

Forvaltningsplanen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å beskrive brukerinteressene i området, gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging og andre tiltak.

Forvaltningsplanen skal avklare hvordan ulike bruker- og verneinteresser skal håndteres i den daglige forvaltningen av området, og gi et felles grunnlag for utøvelse av skjønn i behandling av enkeltsaker.

Verneforskriften med tilhørende vernekart gir rammen for utarbeidelse av forvaltningsplanen.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for utarbeidelse av forvaltningsplan, og planen skal faglig godkjennes av Miljødirektoratet.

Forvaltningsplanen er delt opp i flere kapitler. De fleste av kapitlene beskriver området.

Retningslinjene/utdypingen av verneforskriften finnes under Forvaltning --> [Forvaltningsmyndighetens retningslinjer](#).

Revidering av forvaltningsplan

Arbeidet med revideringen ble opprinnelig startet i 2016, og stoppet av ulike årsaker opp, før det ble gjenoppstartet høsten 2022. I tilknytning til gjenoppstart er det gjennomført åpne folkemøter og egne møter med berørte kommuner og viktige brukerinteresser. I tillegg er det tilrettelagt for at interesserte skal kunne komme med innspill i gjenoppstartsarbeidet og en senere høringsrunde.

Generell tolkning av verneforskriften

Dersom det i verneforskriften står at bestemmelsene *ikke er til hinder for* betyr det at de påfølgende punktene ramser opp tillatte (ikke søkandspliktige) aktiviteter. Dette er i noen sammenhenger kalt at man har direkte hjemmel i verneforskriften. Dersom det står at *forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse* eller *forvaltningsmyndigheten kan tillate* betyr det at det primært er søkandspliktig.

Presiseringer og eventuelle unntak fra disse hovedreglene er beskrevet i denne forvaltningsplanen.

FORVALTNINGSMYNDIGHETENS OPPGAVE

Forvaltningshierarkiet

Klima- og miljødepartementet (KLD) er overordna miljøvernmyndighet i Norge, og er ansvarlig for å gjennomføre den statlige miljøpolitikken som er vedtatt av Stortinget. KLD er overordna ansvarlig for forvaltning av alle områder vernet etter naturmangfoldloven og den tidligere naturvernloven.

Miljødirektoratet er et nasjonalt forvaltningsorgan med faglig ansvar for forvaltning av natur i Norge. Miljødirektoratet er underlagt KLD og er departementets rådgiver i spørsmål som har med miljøforvaltning å gjøre. Hovedansvaret for nasjonalparkene er lagt til Miljødirektoratet som også godkjenner forvaltningsplanene. I Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimmiedajve er Miljødirektoratet klageinstans for vedtak som treffes av nasjonalparkstyret.

Statsforvalteren i Trøndelag/Trööndelagen Staatehaaltoje er et regionalt statlig forvaltningsorgan med helhetsansvar for den samlede statlige virksomhet i fylket. Statsforvalteren kan bistå med faglige råd og veiledning, og er nasjonalparkforvalteren(e)s formelle arbeidsgiver. Statsforvalteren har riktignok klagerett på vedtak fattet av nasjonalparkstyret, jf. naturmangfoldloven § 62 tredje ledd siste setning.

Nasjonalparkstyret

Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre/Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroa er forvaltningsmyndighet for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimmiedajve. Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å forvalte verneområdet i tråd med verneformålet, og å treffe nødvendige tiltak hvis verneverdier trues. Nasjonalparkstyret består av 10 medlemmer fra kommunene Lierne/Lijre (1), Grong/Kråangke (1), Snåase/Snåsa (1), Steinkjer/Stientje (1) og Verdal/Verdaelie (1) i tillegg til Trøndelag Fylkeskommune/Trööndelagen fylhke (1) og Sametinget/Såmediggi (4). Nasjonalparkforvalteren(e) fungerer som sekretær for nasjonalparkstyret.

I den daglige forvaltningen av verneområdene har nasjonalparkstyret delegert noe myndighet til nasjonalparkforvalteren(e). Slik kan nasjonalparkforvalteren(e) fatte vedtak uten at alt skal gå via nasjonalparkstyret. Hva slags saker nasjonalparkforvalteren(e) kan behandle uten å gå via styret eller arbeidsutvalget (AU) er beskrevet i styrets vedtekter og delegasjonsvedtak. Praksis er at enklere saker med retningslinjer og etablert praksis behandles delegert, mens saker av større eller prinsipiell betydning blir tatt opp i nasjonalparkstyret.

Mer info om og fra nasjonalparkstyret på <https://www.nasjonalparkstyre.no/Blafjella/>.

Arbeidsutvalg

Nasjonalparkstyret har også et arbeidsutvalg (AU), som består av representanter fra styret. Det står i nasjonalparkstyrets vedtekter at minst et medlem i AU bør være representant fra Sametinget/Såmediggi. AU gjør vedtak med myndighet delegert fra nasjonalparkstyret.

Rådgivende utvalg

Nasjonalparkstyret har et rådgivende utvalg (RU) til rådighet. Her er en rekke brukerinteresser i de respektive verneområdene representert, som f.eks. naturvernorganisasjoner, reiselivsorganisasjoner, friluftslivsorganisasjoner, grunneiere og beitelag. RU fatter ingen vedtak, men kan bistå i komplekse diskusjoner og hvordan veie ulike brukerinteresser mot hverandre. Rådgivende utvalg har egne vedtekter.

Administrativt kontaktutvalg

Det er satt sammen et administrativt kontaktutvalg (AK) som består av en administrativt ansatt fra hver av vertskommunene. AK fatter ingen vedtak, men kan bistå i forståelse av annet lovverk og komme med innspill til forvaltningen.

Mer info om og fra nasjonalparkstyret på <https://www.nasjonalparkstyre.no/Blafjella/>.

Nasjonalparkstyrets myndighet og mandat

Forvaltningsmyndigheten (nasjonalparkstyret) utøver myndighet etter verneforskriften. Dette omfatter myndighet til å gjøre vedtak om dispensasjon fra vernebestemmelsene. Forvaltningsmyndigheten kan også gi utfyllende retningslinjer om forvaltning av verneområdet og om skjøtsel. Forvaltningsmyndigheten har videre ansvar for informasjon til grunneiere, rettighetshavere og allmennheten om verneverdiene og vernebestemmelsene. Forvaltningsmyndigheten har som oppgave å planlegge og utføre skjøtsel i verneområdet, og å registrere og dokumentere naturverdier i området.

Forvaltningsmyndighetens handlingsrom følger av naturmangfoldloven og verneforskriften for verneområdet. Verneforskriften fastsetter forbudsbestemmelser, unntaksbestemmelser og spesifiserte dispensasjonsbestemmelser for verneområdet. Forvaltningsmyndigheten har i tillegg hjemmel til å gi dispensasjon fra vernebestemmelsene jf. naturmangfoldloven § 48. Søknader om tillatelser eller dispensasjoner fra verneforskriften sendes til Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre/Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroe.

Forvaltningsmyndigheten kan initiere oppsyn, overvåking eller tiltak i landskapsvernområdet. Aktuelle aktører i forbindelse med utføring av forvaltningstiltak kan være Statens naturoppsyn (SNO), grunneier og eventuelle eksterne aktører. Grunneier skal prioriteres ved tjenestekjøp.

Forvaltningsmyndigheten skal sikre miljømessig, kulturell, sosial og økonomisk verdiskaping. Dette er videre beskrevet i **Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene**. FNs naturpanel sier at til tross for økende krav om å vurdere naturens verdier som grunnlag for politiske beslutninger, rapporterer kun 5 % av de publiserte vitenskapelige studiene om faktisk bruk av verdivurderinger i beslutningene. Det vil derfor være viktig i den kommende planperioden at naturverdier vektlegges tyngre enn det er gjort til nå.

TILLEGGSPPLYSNINGER

Statens naturoppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) er forvaltningsmyndighetens feltapparat. SNO har en todelt tilsynsmyndighet som retter seg både mot tilsyn med naturtilstanden og menneskets atferd i naturen. Veiledning og informasjon er også en viktig del av oppgavene. Samtidig utfører SNO registrering, overvåking, tiltak og skjøtsel på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten. SNO fører kontroll med at verneforskriften og eventuelle dispensasjonsvedtak overholdes. I tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimmiedajve inngår SNO årlig tjenestekjøpsavtaler med bl.a. Snåsa Fjellstyre/Snåasen Vaerieståvroe og fjellstyrene i Lierne.

Lierne Nasjonalparksenter IKS

Lierne Nasjonalparksenter IKS er et autorisert besøkssenter for nasjonalparker ihht Miljødirektoratets autorisasjonsordning. Nasjonalparkstyret og nasjonalparksenteret har en partnerskapsavtale som skal ivareta god samhandling mellom partene. Nasjonalparksenteret bidrar særlig med arbeid tilknyttet informasjon, kommunikasjon og besøksforvaltning.

OMRÅDEFAKTA

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE (VV00001562)

Landareal (daa)	1923687
Sjøareal (daa)	Nei
IUCN-status	IUCN_II
Ramsar-status	
Emerald-status	Ja

INTERNASJONALE FORPLIKTELSER

Miljø

Norge har undertegnet en rekke internasjonale miljøavtaler. Mange av våre verneområder er svært viktige bidrag til at slike avtaler kan følges opp og gjennomføres i praksis. Mer informasjon på [Miljødirektoratets nettside om konvensjoner](#).

Norges arbeid med FNs bærekraftsmål er beskrevet i Stortingsmeldingen **Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030 - Melding.St. 40 (2020-2021)**. Det sentrale bærekraftsmålet for verneforvaltningen er nr 15 - Livet på land, men også en rekke andre mål er relevante, herunder nr 13 - stoppe klimaendringene, nr. 6 - rent vann og gode sanitærforhold, nr 3 god helse og livskvalitet, nr, 11 - bærekraftige byer og lokalsamfunn og nr 12 - ansvarlig forbruk og produksjon, samt mål nr 17 - samarbeid for å nå målene. Norge har 6 resultatområder med til sammen 24 nasjonale miljømål og 83 indikatorer. Norges Miljømål har mange likheter med FNs Bærekraftsmål. De mest relevante resultatområdene er Naturmangfold, Kulturminner og kulturmiljø, og Friluftsliv.

Sørsamisk kultur

ILO-konvensjonen nr. 169 for urfolk gjelder for samer i Norge. Den slår bl.a. fast at samer har rett til kulturell utvikling, benyttelse av eget språk og opprettelse av egne institusjoner. Den forankrer også konsultasjonsplikten offentlig myndigheter har ovenfor Sametinget i saker som angår samiske interesser.

IUCN-TEKST

Norge er medlem i **Den internasjonale neturvernunionen (IUCN)**. Den har som mål å bevare natur og biologisk mangfold. Det finnes et eget program for arbeid med verneområder (**Protected Areas**). Under dette programmet utvikles det veiledning for å øke effektiviteten i arbeidet med å beskytte natur. En av disse er et klassifiseringssystem med såkalt **IUCN kategorier**. Disse kategoriene benyttes i stor grad for å sammenlikne arbeidet med verneområder mellom ulike land, både regionalt og globalt.

BERNKONVENSJONEN-TEKST

Bernkonvensjonens formål er å verne om europeiske ville dyr og planter og deres levesteder, med særlig vekt på truede og sårbare arter. Målet er også å fremme samarbeid mellom medlemslandene. Mer info: <http://www.miljostatus.no/tema/naturmangfold/internasjonalekonvensjoner/bernkonvensjonen/>

Det er vedtatt fire lister (I-IV) som angir hvordan bestemte arter skal beskyttes (totalfredning, sikre leveområder, regulering av jakt og bruk av jaktredskap). I tillegg er det vedtatt resolusjoner for å beskytte bestemte naturtyper (Resolution No. 4 (1996)) og arter (Resolution No. 6 (1998)). Medlemslandene må rapportere om bevaringsstatus for de listede naturtypene og artene som finnes på eget territorium. I tillegg må landene opprette et nettverk av områder som skal bidra til å beskytte de aktuelle naturtypene og artene. Dette nettverket har fått navnet **Emeral Network**.

NATUR

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE (VV00001562)

BESKRIVELSE

Deler av den nordlige delen av nasjonalparken ble første gang vernet den 06.02.1970 som Gressåmoen nasjonalpark. Sammen med tilgrensede verneområder utgjør dette et av de største sammenhengende verneområdene i Norge. Store deler av området inngår også som vernede vassdrag.

Nasjonalparkens område har en rik historie. Det er en rekke slåttemyrer innenfor og i randsonen til nasjonalparken som vitner om høy grad av ressursutnyttelse. Utnyttelse av jakt- og fiskeressursene har vært og er viktig for folk i regionen. Sau slippes årlig på beite ved Gaulstad (Steinkjer), Skjækerdalen (Verdal) og Roktdalen (Snåsa). Sørsamer har holdt til i området i et ukjent antall år, og i dag drives det reindrift i regi av Skæhkere sijte og Låarte sijte.

Det er store grunneiere i området, både statsallmenninger (Statskog) og en privat grunneier. Det er et generelt fokus blant grunneierne på å tilrettelegge for tradisjonelt friluftsliv for å utnytte ressursene i fjellet.

Nasjonalparken er rik på granskog, da den forekommer naturlig i disse trakter. Landskapet er typisk for indre strøk av Nord-Trøndelag ved overgangen mellom skog og fjell. Jordsmonnet er temmelig skrint, da de mest frodige områdene ligger i den nordlige delene av parken. I den sørlige delen og ved Gamstuhaugane finner man urskog.

Det har de siste årene vært årlige ynglinger av fjellrev i nasjonalparken, og området er viktig for flyt mellom fjellrevpopulasjoner i Nordland, Trøndelag, Innlandet og Sverige. Det er også regelmessige observasjoner av kongeørn, bjørn, jerv og gaupe og sporadiske observasjoner av ulv.

NATURTYPER BESKRIVELSE

Generelt

Fjellskogen i området tilhører den nordboreale vegetasjonsregion og karakteriseres av glissen, saktevoksende barskog, ofte med et bredt bjørkeskogsbelte opp mot fjellet. Den skogfaglige definisjonen av begrepet fjellskog viser at forhold for vekst og foryngelse har vært førende betingelser. I biologisk sammenheng legges det vekt på andre forhold. Fjellskogen utgjør en randsone mellom skog og fjell, og dette medfører at arter fra ulike naturtyper møtes her for å finne skjul og mat. Artsrikdommen i fjellskogen er lav sammenlignet med annen skog, og fordi forholdene er marginale er fjellskogen et langt mer sårbart økosystem enn skogsystemer i lavlandet.

Slåttemyr

Det er gjennomført flere kartlegginger av slåttemyr i tilknytning til nasjonalparken, både på slutten av 1990-tallet og i 2013-2014. Det er funnet arealer med slåttemyr i Verdal, Snåsa og Lierne. Slåttemyr er en utvalgt naturtype, med særskilt vern etter **Forskrift om utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven**. Det vil være viktig i den kommende planperioden å skjøtte flest mulig av disse myrene for å ivareta naturtypen. Rapporten fra Lyngstad (2016) er et godt utgangspunkt for dette.

NiN-kartlegging

En naturtypekartlegging fra Tverrådalen (Verdal) i 2017 (Kornstad m.fl., 2018) skriver at *det kartlagte området består av store områder med fattig myr, iblandet mer kalkrike partier. Det finnes en del gammel slåttemyr. Skogen i området er nokså gammel, men mesteparten har ikke nådd naturskogsfase ennå.*

ARTER BESKRIVELSE

Området er et av de laveste fjellpassene mellom øst og vest, og mye av plantekoloniseringa etter siste istid har gått over her. Man er blant annet rimelig sikker på at grana først innvandret Norge i Lierne. I plantegeografisk sammenheng anses området som interessant fordi arter fra flere elementer møtes her: Kystplanter, sørlige arter, østlige arter, nordlige arter og fjellplanter.

I fjellskogen er gjort flere funn av sjeldne sopparter som sibirkjuke (*Skeletocutis odora*), svartsonekjuka (*Phellinus nigrolimitatus*), duftskinn (*Cystostereum murrainii*) og harekjuka (*Inonotus leporinus*). Av høyere planter av spesiell interesse med tanke på utbredelse og plantegeografi som kan nevnes er hvitkurle (*Leucorchis albida* ssp. *albida*), engmarihånd (*Dactylorhiza incarnata*), fjellmarihånd (*Dactylorhiza lapponica*), reinmjelt (*Oxytropis lapponica*), blåmjelt (*Astragalus norvegicus*), myrtust (*Kobresia simpliciuscula*) og fjellkurle (*Chamorchis alpina*). NiN-kartleggingen fra Tverrådalen i 2017 viser også funn av engmarihånd (*Dactylorhiza incarnata*), breiull (*Eriophorum latifolium*), dvergjamne (*Selaginella selaginoides*), gulstarr (*Carex flava*), jåblom (*Parnassia palustris*), fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*) og svarttopp (*Bartsia alpina*). I tillegg ble myggblom (*Malaxis paludosa*) registrert like utenfor vernegrensa.

Den store variasjonen av biotoper gir grunnlag for stor diversitet av fauna. Fjellområdene har bestander av bjørn (*Ursus arctos*), jerv (*Gulo gulo*) og gaupe (*Lynx lynx*), i tillegg har fjellrev (*Vulpes lagopus*) hatt årlige ynglinger i Blåfjella de siste åra. Blant hjortevilt finner vi elg (*Alces alces*), hjort (*Cervus elaphus*), rådyr (*Capreolus capreolus*) og tamrein (*Rangifer tarandus*). Fuglelivet kan lokalt være meget rikt og spesielt myr- og våtmarksområdene og kulturlandskapet rundt fjellgårdene tiltrekker seg mange arter. Av de mer sjeldne funnene innenfor nasjonalparken kan nevnes fjellmyrløper (*Limicola falcinellus*), svømmesnipe (*Phalaropus lobatus*), fjelljo (*Stercorarius longicaudus*), dobbeltbekkasin (*Gallinago media*), hagesanger (*Sylvia borin*) og munk (*Sylvia atricapilla*). Kongeørn (*Aquila chrysaetos*), hønsenhauk (*Accipiter gentilis*), fjellvåk (*Buteo lagopus*) og jaktfalk (*Falco rusticolus*) er kjente rovfugler som hekker i området. Bestandene av lirype (*Lagopus lagopus*) og fjellrype (*Lagopus muta*) er jevnt over gode, og fjellområdene betegnes som å ha vesentlige kvaliteter som jaktterreng. I fjellskogen kan man finne gode bestander av storfugl (*Tetrao urogallus*), orrfugl (*Lyrurus tetrix*) og jerpe (*Tetrastes bonasia*). I nasjonalparken finnes det mange produktive fiskevann som domineres av ørret (*Salmo trutta*) og/eller røye (*Salvelinus alpinus*). I enkelte vann er lake (*Lota lota*) vanlig, og ørekyte (*Phoxinus phoxinus*) er også registrert. Kanadarøye (*Salvelinus namaycush*) er en fremmedart og er påvist i Rørtjønna (Snåsa/Snåase).

Liste over observerte arter i nasjonalparken i perioden 2010-2022 ligger vedlagt.

RØDLISTEARTER BESKRIVELSE

Norsk rødliste for arter 2021 er en oversikt over arter som har risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene. Årsaken til at en art er rødlistet kan være nedgang i populasjon, lavt antall individer, fragmentering av leveområder eller gjerne en kombinasjon av disse faktorene. Observerte arter i perioden 2010-2022 som er rødlistet per 2021 er presentert i vedlagt fil.

GEOLOGI BESKRIVELSE

Berggrunnsforholdene innenfor nasjonalparken kan grovt deles i to. Fra Knulen i Verdal i sør og opp til Grønningen-Holden i Snåsa/Snåase lenger nord er det bergarter tilhørende Trondheimsfeltet som dominerer. Stort innslag av glimmerskifer gir opphav til en relativt frodig vegetasjon. Videre nordover overtar næringsfattige gneisbergarter som gir mer sparsom vegetasjon. Store områder i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark domineres av bart fjell.

Av spesielle kvartærgeologiske former er det drumliner (lang morenerygg dannet under bre) i Skjækerområdet og lenger øst. Mot nord finnes løsavsetninger ved Gaundalen, Holderen, Gjevsjøen og Gressåmoen. Det mest interessante kvartærgeologiske området ligger i Gaundalen. Her finner man glasifluviale avsetninger, og langs Gauna går det en flere kilometer lang og nesten sammenhengende esker.

Langs Klumplifjellet og Deakahjappe ligger seter (strandlinjer avsatt i en bredemt sjø) i sju nivåer. Store, velformede drumliner ligger både på støt- og lesiden av Klumplifjellet, noe som er typisk beliggenhet for drumlioneide former i denne regionen. Langs Blåsjøelva fra midtre Blåsjøvatnet og noen kilometer nedover, ligger det et system av store, delvis parallelle eskere.

KLIMAENDRING

Værdata de siste 20 årene

Målinger de siste 20 åra fra like vest for nasjonalparken (Kjevlia, Snåsa/Snåase) viser variasjoner av årsnedbør mellom 797-1449 mm. Høye nedbørsnivåer bidrar til at de lavereliggende områdene er preget av myr og våtmark. I samme periode ligger middeltemperaturen på 1,4-5,5 grader celsius. Makstemperatur og minimumstemperatur har vært henholdsvis 32,7 og -36,3 grader celsius. Dataen er hentet fra **Norsk Klimaservicesenter**.

Endring av vær

Klimaendringer som følge av økt temperatur kan gi kortere periode med snødekke og tilsvarende lengre barmarksperioder. Svingende temperaturer kan føre til nedising av vegetasjon og beite, som er en trussel mot artsmangfoldet og naturgrunnet til reindrift og sørsamisk kultur. Med økte temperaturer kan vi også forvente mer gjengroing av området, og ivaretagelse av beite vil være et viktig tiltak mot endring av landskapets karakter og egenart. Artene som lever i de lavereliggende dalførene kan forventes å flytte seg mot fjellet.

Det forventes hyppigere nedbørsperioder med større intensitet (mer nedbør på kortere tid) og med kraftig vind. Dette kan være utfordrende for flere arter som lever i høyfjellet og som er tilpasset et kaldt klima. Hyppigere nedbørsperioder kan gi større vannføring i vassdrag i tillegg til høyere risiko for erosjon på sårbare stier. Risikoen for økt erosjon ifm hyppigere nedbør gjelder også f.eks. sår i landskapet fra motorferdsel på barmark. Det er de siste årene flere eksempler på at isgangen på våren har tatt med seg bruer, noe man må ta stilling til i videre forvaltning.

Endring av hekke- og yngletid

Som følge av klimaendringer kan noen arter igangsette hekking og yngling tidligere på året. Dersom ny kunnskap tilsier at dyrenes sårbare perioder er i endring, kommer dette til å ha en innvirkning på saksbehandling og gjennomføringen av tiltak.

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING

Økt ferdsel og annen menneskelig aktivitet i verneområdet kan være utfordrende for slitasje av vegetasjon og forstyrrelse av sensitive arter og den sørsamiske kulturens naturgrunnlag. Friluftslivet og samfunnet er i stadig endring, så en kan forvente nye problemstillinger etterhvert som tiden går og nye trender etablerer seg. Per nå er det likevel «tradisjonelle» friluftaktiviteter som er mest populært, herunder fottur og høsting (Selvaag & Wold, 2018).

Slitasjeproblemene på stier forsterkes av klimaendringene med mer og kraftigere nedbør og større fare for flom og erosjon. Det er derfor viktig å sikre stier med høye ferdselstall mot erosjon og utvasking. Utvasking og erosjon kan også forekomme som følge av motorferdsel på barmark.

BRUKSHISTORIKK

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE (VV00001562)

EIERSTRUKTUR

Eierforhold

I Lierne og Snåsa/Snåase er hovedandelen av det totale verneområdet statsgrunn og statsallmenning, der Statskog er grunneier og fjellstyrene forvalter bruksrettene. Tre fjellgårder i Snåsa/Snåase ligger innenfor eller i "uvernete bobler" i nasjonalparken, to av dem er privat eiendom mens en er statsgrunn. I tillegg ligger noe privat grunn i Imsdalen (Snåsa) og Fossdalen/Holdeslia (Lierne) innenfor nasjonalparkgrensen. Nasjonalparkområdene i Verdal kommune er privat grunn som eies og drives av Værdalsbruket AS. Steinkjer Kommuneskoger-Ogndalsbruket KF er eier av grunnen som ligger innenfor Steinkjer kommune. I Grong eies grunnen i nasjonalparken av Gusli kommuneskog og Ulvig Kiær AS.

Hytter

Det er et lite antall privathytter i nasjonalparken i forhold til det store arealet og Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde. Det er noen privathytter ved Skjækervatnet/Skæhkerenjaevrie, Gjevsjøen og på grensa mellom Grong og Snåsa/Snåasen. Det er også et godt tilbud av utleiehytter i nasjonalparken, som eies og driftes av Værdalsbruket, DNT Nord-Trøndelag, Snåsa fjellstyre/Snåasen vaeriståvro, Statskog og Fjellstyrene i Lierne. Det er også utleiehytter i randsonen til nasjonalparken og i tilgrensende naturreservat.

Bruksretter

Den historiske bruken av fjellområdene dannet grunnlag for bosetting og næring i bygdene her. Disse store fjellområdene, statsallmenningene, ble og blir brukt til jakt, fangst, fiske, setring, beite med mere, under betegnelsene bruksretter eller allmenningsretter. Det er disse bruksrettene fjellstyret er satt til å forvalte med hjemmel i fjelloven. Statskog SF er grunneier på statsallmenningene, og forvalter grunneierretten. Bruksrettene deles i to hovedkategorier, jordbrukstilknnyttede bruksretter (som beite, setring mm) og bostedstilknnyttede bruksretter (fangst, jakt, fiske).

Fjellstyrets allmenningshytter er satt opp i medhold av fjelloven for at de bruksberettigede skal kunne ta i bruk sine rettigheter. Private hytter er ikke tilknnyttet noen bruksrett i lys av fjelloven.

Sørsamisk kultur

Det er aktiv reindrift i nasjonalparken. Etter reindriftsloven inngår nasjonalparken i Skæhkere sijte/Skjækerfjell reinbeitedistrikt og Låarte sijte/Luru reinbeitedistrikt. Det er også to samiske sommerboplasser tilknnyttet sijtene, som ligger ved hhv Hattjønning/Huvhpienjaevrie og Hykkelnestjønna.

VERNEPROSESS

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimiedajve ble opprettet ved Kgl.res. 17.12.04. Opprettelsen skjedde samtidig med vernet av Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde og Berglia og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat. Nasjonalparken er på ca 1931 km², landskapsvernområdet er ca 96 km² og naturreservatet 14,8 km², til sammen om lag 2035 km². Dette gjør Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimiedajve med tilgrensende verneområder til et av de største vernede områdene i Norge.

Den tidligere nasjonalparken Gressåmoen i Snåsa kommune/Snåasen tjielte ble innlemmet som en del av dagens nasjonalpark, og verneforskriften viser til egne jaktregler innenfor tidligere Gressåmoen nasjonalparks grenser. Grensa for den tidligere nasjonalparken strakk seg fra Bukvassfjellet i nord, langs kommunegrensa sørøst og sørover mot Gaarkestjaerhvienjaevrie, vestover mot Djuptjønna, norover mot Gaasjaevrie, nordvestover mot Grøntjønna og nordøstover til Bukvassfjellet.

Før vernevedtaket i 2004 ble det i perioden 1995-2002 gjennomført et omfattende forarbeid som har vært forankret i nasjonale politiske vedtak og føringer. De eldste dokumentene er fra 1986 (NOU 1986:13 "Ny landsplan for nasjonalparker) som på begynnelsen av 1990-tallet ble etterfulgt av St.meld.nr. 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" og tilhørende Innst.S.nr. 124 (1992-93). Denne ble behandlet og vedtatt i Stortinget 19.04.93 og Regjeringen blir bedt om å utarbeide forslag til vern i de områdene som i dag hører til Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimiedajve.

Da nasjonalparken ble vernet ble Raudfjellet ikke tatt med i verneområdet for å vurdere muligheten for utvinning av mineraler. Dette ble gjort gjort med en Rikspolitisk bestemmelse som skulle gjelde i 10 år frem til 17.12.2014. Dersom mineralforekomsten ikke var utnyttbar innen 17.12.2014 skulle området innlemmes i nasjonalpark. Per februar 2023 er området fortsatt verken nasjonalpark eller regulert for mineralutvinning.

RESTRIKSJONSOMRÅDER

Restriksjoner i rom

Det foreligger ingen romlig sonering eller restriksjonsområder ved denne forvaltningsplanen. Vurderinger hvorvidt bruk av området er i tråd eller strid med verneverdiene vurderes i hver enkelt sak. Dagens bruk legger likevel visse føringer for hvor i verneområdet man ønsker mer og mindre ferdsel, behov for tiltak, osv.

Restriksjoner i tid

Det foreligger ingen tidsmessig sonering eller restriksjonsområder ved denne forvaltningsplanen. Vurderinger hvorvidt bruk av området er i tråd eller strid med verneverdiene vurderes i hver enkelt sak. Tiltak som kan være forstyrrende på dyrelivet bør ikke gjennomføres på våren og forsommeren når det er yngle- og hekketid.

LANDBRUK

Alle de fem berørte kommunen har vært og er fremdeles typiske landbrukskommuner. Selv om både Steinkjer og Verdal kommuner har sterke by- og tettstedsentra gjenspeiler jord- og skogbruket seg i både bosettingsmønster, næringsliv og kultur også i disse kommunene.

Jordbruk

Helt fra den første bosetting har utmarksbeite, setring og fjellslått vært sentrale elementer for å opprettholde et levende jordbruk i bygdene opp mot fjellet. Slåtteretter i allmenning omtales i Landloven av 1247, som igjen bygger på Frostatingsloven, og fjell- og myrslåtter i fjellene rundt Blåfjella-Skjækerfjella er dokumentert gjennom rettssaker alt fra det 16. og 17. århundre.

Fjellslåtten og setringa avtok på slutten av 1800-tallet, men mange av setrene var i drift til midt på 1960-tallet. I dag brukes de fleste seterhusene til fritidsboliger og noen av vollene som beite for ungnaut. I Skjækerdalen knyttes seterdriften til sauehold, med tilsyn, samling og sortering av dyr. Det er ikke kartlagt hvor mange gamle seterlegg som finnes innenfor nasjonalparken.

Skogbruk

Skogen i fjelldalene ble tidligere hogd og hentet ut med hest eller fraktet ut via vassdragene. Fløting av tømmer var vanlig helt fram til 1965, men samtidig med at aktiviteten rundt setrene forsvant, ble det også mindre aktivitet i skogen. Skogbruket ble på denne tiden også mer kostnadseffektiv, maskiner tok over mye av drifta og fjellskogen ble stående fordi det var lite lønnsomt å hente den ut.

Innenfor nasjonalparken er det til dels betydelige skogressurser, det meste som høyereliggende fjellskog. Fjellskogen vokser i lisdene og dalene og utgjør et viktig landskapsøkologisk element mellom mer lavereliggende områder og fjellet. I nasjonalparker og naturreservater er det et generelt forbud mot skogsdrift.

Holden Fjellgård

Holden (uttales *Hørdin*) Fjellgård (440 m.o.h.) ligger sentralt i nasjonalparken ca 5 km fra grensa til Sverige. Statskog eier eiendommen som er på 40 200 da (inkludert vannareal).

Holdens opprinnelse henger sammen med ferdselen og handelen østover mot Sverige. Det er dokumentert fast bosetting på Holden helt tilbake til 1778, men det kan ha vært bosetting tidligere. I følge tradisjonen skal snåsninger og kallsokninger (svensker) før 1780 hatt byttehandel i Hallaren, et flatt berg nær Holden. Snåsnningene kom med smør, korn og sild og byttet mot svenskene sine jernvarer. Hester ble også byttet på "Hallarmarknaden". Om ikke dette er dokumentert, var det livlig byttehandel i 1800-årene. Vinterstid kunne opptil 12 - 15 hestekjørerere dra innover fra Belbu med sledelass på 15 - 16 våg (nær 300 kg). Det var korn sild og tørrfisk. I bytte med svenskene fikk de spader, karder, grev, spiker og stangjern, ofte også lin, silke, spillkort og røde toppluer. I Snåsa/Snåase ble varene kjøpt opp av handelsmenn. Omkring 1880 tok ferdselen slutt, og handelsvarene tok andre veier. I 2005 ble det startet opp med setring på Holden, og i dag brukes innmarka (70 da) rundt gården som beite for ungdyr.

Husene leies ut til overnatting for fotturister, jegere og fiskere. Letteste adkomst til fjellgården er langs sti fra Bjørkedet på svensk side. Holdenstien fra Grønningen i Snåsa er også et godt alternativ, som regel i kombinasjon med båt over Grønningen.

REINDRIFT

Generelt

Reindriftssamene har utmarka og fjellene som heltids- og helårs arbeidsplass. Kulturminner forteller en historie der sørsamene fra å drive fangst, etter hvert utvikla tamreinhold og tamreindrift. På slutten av 1400-tallet utviklet reinmelkhusholdet seg og fram til begynnelsen av 1900-tallet var husholdet og inntekta basert på råstoff fra reinen. Reinen ble brukt som kløv- og trekkdyr, den ble melket, melka ble foredlet til ost, og skinnen ble brukt til klær og sko. I løpet av 1900-tallet gikk reindriften over fra naturalhushold til pengehushold, og kjøttproduksjon er i dag dominerende for næringa. Tekniske hjelpemidler som reingjerder, snøscooter, motorsyklar og helikopter blir i dag benyttet i den daglige driften. Beitetrykk fra rein gjennom lang tid har bidratt til å forme landskapet og det biologiske mangfoldet.

Tradisjonell samisk næringsutøvelse er arealutnyttende og kan komme i konflikt med andre arealinteresser. Det ble foretatt en konsekvensutredning for reindrift-samisk næring i forbindelse med opprettelse av nasjonalparken, og den belyser ulike problemstillinger næringa må ta stilling til i sin daglige drift. Utredningen viser imidlertid at vern av områder vil bidra til å sikre næringsgrunnlaget for reindriften på sikt. I dag er reindriften den viktigste bæreren av samisk språk, bosetting og kultur.

Norge har vedtatt flere internasjonale erklæringer og konvensjoner som skal sikre reindriftsamenes medbestemmelsesrett, bosetting, språk og kultur. ILO-konvensjonen nr. 169 sikrer samer som urfolk rett til å utøve og utvikle sin kultur. Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter sier blant annet at etniske, språklige eller religiøse minoriteter ikke skal nektes å dyrke sin kultur, utøve sin religion eller bruke sitt eget språk. Offentlige myndigheter har et overordnet ansvar for å bidra til at disse følges opp slik at samenes tradisjonelle former for næringsutøvelse og kultur sikres for framtida. Dette ser vi blant annet gjennom verneformålet, naturmangfoldloven § 14, reindriftsloven og sameloven.

Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene påpeker at økt ferdsel kan gi økt forstyrrelse på rein og være negativt for samisk bruk av områdene.

Forvaltning av reindriften

Reindriftsloven hjemler reindriften sine rettigheter som omfatter rett til opphold med rein og til ferdsel, flytting og flyttleier, rett til beite for rein, rett til å sette opp anlegg som trengs til reindriften, rett til brensel og trevirke, rett til jakt, fangst og fiske.

Statsforvalteren i Trøndelag/Trööndelagen Staatehaaltoje er faglig rådgiver og premissgiver ovenfor offentlig forvaltning og andre i saker som angår reindriften i Trøndelag/Trööndelagen. Statsforvalteren i Trøndelag/Trööndelagen Staatehaaltoje skal utføre de oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i reindriftsloven.

Gjennom rettspraksis er det lagt til grunn at samisk reindrift er en del av samisk kulturutøvelse som har krav på beskyttelse etter art. 27 i *FN-konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter* som Norge ratifiserte i 1972. Reindriftnæringa, uavhengig av om den har tilpasset seg nye og moderne metoder for utøvelse, er dermed en felles kulturbærer for den samiske kultur, og dette stiller forvaltningen av samiske områder i en særstilling.

Gielem nastedh/sørsamisk språk

Sørsamisk er på UNESCOs liste over truede språk, men er i positiv utvikling. Snåasen tjielte/Snåsa kommune ligger under "Forvaltningsområdet for samisk språk", som betyr at samisk og norsk språk skal være likestilt i kommunen. Å synliggjøre samisk språk og kultur er derfor viktig i det offentlige rom for å bevisstgjøre og ivareta den samiske kulturen. Dette gjelder også informasjon som utarbeides av nasjonalparkforvaltningen i Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne/Låarte-Skæhkere-Lijre. Nasjonalparkstyret skal derfor være en foregangsmyndighet i bruk av sørsamisk språk.

Stadnamnlova § 11 sier blant annet at offentlig forvaltning skal benytte stedsnavn som er registrert i stedsnavnregisteret. Dette inkluderer samiske stedsnavn, og gjelder f.eks. kart og skilt.

Sijtene/reinbeitedistriktene

Nasjonalparken ligger innenfor svært sentrale sørsamiske bruks- og bosettingsområder. Skæhkere sijte/Skjækerfjell reinbeitedistrikt ligger i sør og Låarte sijte/Luru reinbeitedistrikt i nord. Til sammen utgjør de to reinbeitedistriktene 10 driftsenheter der høyeste tillatte reintall er totalt 4400 rein. Skæhkere sijte har sommerboplass ved Hattjønning øst for Skjækerfjella/Skæhkere i Snåsa/Snåase. Låarte sijte har sommerboplass ved Hykkelnestjønn like sør for Almdalen i Lierne. I tilknytning til sommerboplassene ligger det arbeidsgjerde/merkegjerdene.

Det er ikke grenseoverskridende beite mellom norsk og svensk reindrift i området. For å unngå sammenblanding av dyr er det satt opp et grensegjerde på hele strekningen. Gjerdet følger i hovedsak riksgrensa.

Distriktsplan

Nasjonalparkstyret ønsker en driftsplanbasert/distriktsplanbasert forvaltning av reindriften. En distriktsplan som er godkjent av nasjonalparkstyret kan legge opp til flerårige dispensasjoner. Driftsplanbasert forvaltning skal benyttes for å minimere mengden søknader og saksbehandling, og være til det beste for alle parter.

FRILUFTSLIV

Friluftsliv og ferdsel

Retten til fri ferdsel i utmark kombinert med gamle høstingstradisjoner er grunnlaget for de tradisjonelle og enkle friluftslivet man kjenner fra området. I de mer avsidesliggende og innde områdene av nasjonalparken møter man sjelden folk, og organisert ferdsel er lite utbredt. Utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging står som en del av formålet med nasjonalparken.

DNT Nord-Trøndelag

DNT Nord-Trøndelag disponerer 2 selvbetjente hytter i nasjonalparken. Skjækerdalshytta ligger i Skjækerdalen sørvest i nasjonalparken i Verdal kommune og dit er det merket sti fra Vera og Bynavollen i sør og fra Litj-Gaulstad, Lustadvatnet og Sætertjønnhytta i nord. Ved Holden fjellgård (Statskog) i Snåsa disponerer DNT Nord-Trøndelag en eldre tømmerbygning som selvbetjeningshytte. Til Holden er det merket sti fra Björkedet på svensk side.

DNT Nord-Trøndelag er en viktig tilrettelegger for allmennhetens friluftsliv. Flere av de merkede stiene er utviklet med bakgrunn i gamle ferdselsårer, og merkingen gjør det lettere for flere å komme seg ut på lengre turer inn i fjellheimen.

JAKT OG FISKE

Generelt

Den lokale jakt- og fisketradisjonen i området er sterk. Mesteparten av arealene innenfor nasjonalparken er statsallmenning, og disse områdene har hatt en særlig betydning for allmennhetens mulighet til å utøve jakt og fiske. Områdene er kjent for gode bestander av rype, storfugl og hare, ørret og røye og andelen tilreisende jegere og fiskere er forholdsvis høy.

Mange av jakt- og fiskebuene har nær tilgang til gode fiskevann der folk har kunnet hente seg vinterforråd med fjellfisk. Garn- og oterfiske har vært og er mest vanlig, men også fiske med stang og isfiske er attraktivt. Flere av de høyereliggende vatna i nasjonalparken kan gi fine fangster av ørret og røye og kvaliteten på fisken betegnes som meget god. Den største trusselen mot fisken og fisket i området er spredning av den vesle karpefisken ørekyte.

Fiske med garn og oter betinger bruk av båt og opp gjennom tidene har det blitt fraktet en god del båter inn til ulike fjellvatn. De fleste av disse båtene er private, og bruken kan ha endret seg siden båten ble fraktet inn. Fjellstyrene i Snåsa og Lierne ønsker å få båttopplagene og båtbruken ved enkelte vatn i mer ordnede former og er i ferd med å kartlegge behov og aktuelle tiltak.

Utleiehytter

I Snåsa og Lierne har snarefangst av ryper hatt lange tradisjoner og tidligere hadde snarefangsten vesentlig næringsmessig betydning for mange. Snarefangsten har også i dag et visst omfang, men bevaring av kultur og tradisjon betyr generelt mer nå enn den næringsmessige utnyttelsen. Fjellstyrene forvalter jakt og fiske i statsallmenningene (jfr. fjelloven). Fjellstyrene disponerer både utleiehytter, naust og båter, og legger til rette for at utnyttelse av utmarksressursene kan foregå slik den alltid har gjort. Den sterke tradisjonen for utøvelse av jakt og fiske gjenspeiler seg i antall jakt- og fiskehytter som ligger i området. Til sammen har fjellstyrene i Snåsa og Lierne over 20 hytter som i hovedsak benyttes som overnatting i forbindelse med jakt, fiske og friluftsliv, hvorav et fåtall ligger innenfor nasjonalparken.

Værdalsbruket AS er grunneier av skog- og fjellområdene i Verdal og organiserer jakta og fisket i dette området. Værdalsbruket har lange tradisjoner med å drive aktiv utnyttelse av sine jakt- og fiskerettigheter, og inntektene fra utmarka har stor betydning for selskapet. Enkelte terreng og hytter leies ut eksklusivt i kortere perioder, men også allmennheten har god tilgang til å drive jakt og fiske.

Statskog har i tillegg til Holden fjellgård to hytter til utleie, begge innenfor nasjonalparken.

REISELIV

Reiseliv med utgangspunkt i naturopplevelse, jakt og fiske, er i all hovedsak knyttet til bygdene og randområdene rundt nasjonalparken. Mye av virksomheten er småskalabasert, og innkvartering og overnattingstilbud er som regel hytter eller hus som ligger i tilknytning til landbrukseiendom.

FORSKNING OG UNDERVISNING

Det er gjennomført noe forskning og undersøkelser på blant annet på sopp, rype, jaktfalk, kongeørn, vann og bjørn. Det er en generell utfordring for nasjonalparkstyret at den innhentede kunnskapen ofte ikke distribueres til nasjonalparkstyret, ettersom det enten kan være unntatt offentlighet eller at nasjonalparkstyret ikke er oppdragsgiver.

Det mest omfattende prosjektet som er gjennomført er "Jakt i Lierne" i perioden 2015-2019. Prosjektets mål var å minske tettheten av smårovilt for å øke den jaktbare bestanden av hønefugl i Lierne, noe man lyktes med.

KULTURMINNER

Generelt

Kulturminnene i området er i all hovedsak knyttet til bruk av utmarka og ut fra det kan man dele kulturminnene i nasjonalparken inn i fire hovedgrupper: samiske kulturminner, kulturminner fra eldre tider, seterdrift og ferdsel. Navnsettingen man finner igjen på dagens kart gjenspeiler hvordan områdene er brukt opp gjennom tidene og navnebruken er dermed svært verdifull i kulturhistorisk sammenheng.

Alle kulturminner eldre enn 1537 og samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet etter kulturminneloven. Sametinget/Såmediggi har myndighet etter kulturminneloven for samiske kulturminner tilsvarende den fylkeskommunen har for det øvrige kulturminnevernet.

Samiske kulturminner

Nasjonalparken ligger i gamle samiske bruksområder. Hvor langt tilbake i tid samene har hatt tilhold i området er det ingen som vet, da mange spor er svake og usynlige fordi livsform og materialbruk har vært tilpasset omgivelsene. Først etter myndighetenes regulering av reindrifta i 1890-årene med inndeling av reinbeitedistrikter og i overgangen fra reinnomadisme til tamreindrift kan man finne synlige kulturminner som gammeplasser, gjerder, oppbevaringsplasser for melk og mat og drikkevannskilder. Disse kulturminnene er i hovedsak knyttet til fjellskogen og samenes sommerland.

Kulturminner fra eldre tider - perioden 11.000 f.v.t. til 550 e.v.t.

Forhistorien deles inn i tre perioder etter redskapsmaterialet som var viktigst i hver periode: steinalder, bronsealder og jernalder. Ut fra bosettings- og innvandringsmønster andre steder i landet kan man anta at det langs vassdragene i området (for eksempel langs Grønningen-Skjelbreia-Holden) og i de store dalførene (Almdalen, Seisjødalen, Gaundalen og Skjækerdalen) har vært bosetting tilbake til steinalder. Registrerte kulturminner langs hovedvassdragene som ligger utenfor nasjonalparken (Sørlivassdraget i Lierne og Vera i Verdalen) underbygger dette. Spor etter dyregraver i området forteller at ressursgrunlaget (elg og rein) hadde stor betydning for jakt og fangst.

Fra slutten av steinalder og gjennom bronsealder og tidlig jernalder er sporene etter boplasser få, sannsynligvis fordi de er vanskelige å finne. Men samtidig øker andre typer kulturminner i omfang, blant annet fangstgroper og etter hvert jernvinneanlegg. I tillegg til disse finnes det særlig fra jernalder og middelalder en lang rekke spesielle kulturminnetyper.

Nasjonalparken ligger innenfor et av de mest sentrale jernvinneområdene i Skandinavia, der funn kan dateres tilbake til tidlig jernalder. Omfanget av produksjonslokaliteter tilsier at Midt-Norge må ha eksportert jern til andre regioner og at jernvinninga har vært en viktig del av næringsgrunlaget for bosetterne i de skogkledte dalene. Det er gjort funn av jernvinneplasser og tjæremiler ved Skjækervatnet/Skæhkerenjaevrie.

Det er vanskelig å forvalte noe man nesten ikke kjenner. Kunnskapen om kulturminner i områdene er liten og tilfeldig. Det er derfor viktig om man kunne fått gjort systematiske registreringer av noen referanseområder i første omgang.

Seterdrift

Det gamle kulturlandskapet finner man i tilknytning til de store skogkledde fjelldalene. Gjennom tidene er nye setre bygd opp og andre lagt ned. Bygninger som ikke er i bruk forfaller fort. Den tradisjonelle seterdrifta er ikke lenger en vanlig del av gårdsdrifta, men setrene er i enkelte områder sterkt knyttet til sauehold med tilsynsfunksjon, samling og sortering av dyr. På andre setre foregår det utmarksbeiting med storfe. Det vil bli en stor utfordring å ta vare på setermiljøet som dokumentasjon på den kulturhistoriske bruken av utmarka.

Ferdsel

Det er mange gamle ferdselsveier i nasjonalparken. Folk bodde spredt i disse områdene, og det var lange avstander mellom gårdene, setrene, handelsstedene og kirkene. *Prestevegene* over fjellet mellom Gressåmoen i Snåsa/Snåase og Sørsetran, Aunet, Aspneset og Berglia i Lierne er noen av de eldste ferdselsleiene som er beskrevet. Stiene fra bygda og inn til fjellgårdene Gjevsjøen, Gaundalen og Holden i Snåsa har også mye kulturhistorie i seg. *Holdenstien*, fra Grønningen og til Holden fjellgård, følger i dag samme leia som ble gått den gang snåsnningene utvekslet varer med svenskene. Det er også en rekke tradisjonelle stier og leier fra bygda og inn mot seterdalene og fjellet som er etablert i forbindelse med seterdrift, beitebruk, jakt og fiske.

Stedsnavn

Den muntlige tradisjonen vi alltid være viktig for å forstå den historiske bruken av et område. På kart over nasjonalparken finner man både samiske og norske navn, og navnene forteller hvordan områdene er brukt av menneskene opp gjennom tiden. Detaljer er det imidlertid vanskelig å få med på de tradisjonelle kartene i målestokk 1:50000 som folk vanligvis bruker, og det er derfor viktig at de muntlige tradisjonene ivaretas ved å bli skrevet ned i andre sammenhenger. Det sørsamiske språksenteret Gielem nastedh i Snåsa/Snåase har de siste årene kartlagt og etter hvert kartfestet sørsamiske stedsnavn i området. Dette er et fortsatt pågående arbeid.

BYGG OG INSTALLASJONER

Bygg

De fleste husværene som opp gjennom tidene er bygd i området er satt opp med bakgrunn i behov tilknyttet reindrift, tradisjonell landbruksdrift (setring, gjeting og tilsyn), skogsdrift eller høsting av utmarksressurser (jakt og fiske). Eksakt tall på antall bygninger innenfor nasjonalparken finnes ikke, men ut fra de bygningsdata som finnes og lokal kjennskap anslås det rundt 50 hytter/setre/skogskoier/gjeterbuer. I tillegg kommer bygninger i forbindelse med reindriftsamenes sommerboplasser.

Skæhkere sijte har sin sommerboplass ved Hattjønning øst for Skjækerhatten/Huvhpie i Snåsa kommune/Snåasen tjielte og Låarte sijte har sommerboplass ved Hykkerneset sør for Almdalen i Lierne kommune.

De fleste bygningene i nasjonalparken er satt opp før plan- og bygningslovens eksistens, og den langsiktige og forsiktige arealplanforvaltningen til kommunene siden slutten av 1960-tallet har gjort at det er generelt få søknader knyttet til byggevirksomhet i fjellområdene.

Andre installasjoner

Det finnes ingen veger innenfor nasjonalparken. Ferdsel til og fra hyttene skjer som regel til fots, og om vinteren benyttes snøscooter og ski. Tidligere har det vært en trasé med telefonstolper som går mellom fjellgårdene i Gaundalen, Holden og Gjevsjøen, som nå er revet.

INFRASTRUKTUR

Tilrettelegging

Stier gir trygghet og fellesskapsfølelse, de gir mulighet for trygg og sikker ferdsel, de viser oss steder og opplevelser i naturen og de binder sammen fortid og nåtid. Tilretteleggingen kan og bør bidra til å heve naturoplevelsen for turgåeren.

For å gjøre tilretteleggingstiltak tilstrekkelig motstandsdyktige mot fremtidens klima, må utbyggere ta hensyn til de utfordringene klimaendringer innebærer for funksjonalitet og levetid for blant annet broer, ilandstigningsbrygger og turveier. Tilrettelegging skal skje i tråd med verneforskriften og besøksstrategien.

MOTORFERDSEL

Generelt

Det er et mål fra nasjonalparkstyret at motorferdselen skal begrenses til kun det som er nødvendig. I tilfeller der motorferdsel på snødekt mark kan benyttes, f.eks. ved transport av årlig behov for ved, skal dette gjøres på snødekt mark. Dette er for å begrense barmarkskjøring og dens slitasje på vegetasjonen og forstyrrelser på dyreliv og friluftsliv.

Det skal stimuleres til bruk av leiekjørere.

Snøscooter

Størstedelen av motorferdselen i området har vært og er fremdeles knyttet til næringsutøvelse, i hovedsak reindrift. Snøscooteren kom i begynnelsen av 1960-tallet, og bruk av snøscooter i forbindelse med dagens reindrift anses som helt nødvendig for næringa.

For å sikre adkomst til fastboende på fjellgårdene på Snåsa/Snåase er det etablert egne transportleier fra bygda og inn til gårdene. Disse leiene brukes i tillegg til de fastboende av folk som skal besøke gårdene. Andre grunneiere bruker snøscooter til drift av utleiehytter.

Bruk av snøscooter for transport av utstyr i forbindelse med bruk av private hytter og setre har vært og er vanlig. I Lierne tok for eksempel folk i bruk snøscooteren omtrent samtidig med reindriften, og bruk av snøscooter som framkomstmiddel har derfor en lang tradisjon også utenfor de tradisjonelle næringene.

Politi, SNO og fjellstyrene bruker snøscooter i sin oppsynsvirksomhet. Forskningsprosjekter initierer ofte behov for motoriserte hjelpemidler. Prosjektene er imidlertid tidsbegrenset og foregår kun i perioder av året. Andre utøvere som bruker snøscooter i området er turistforeningen i forbindelse med drift av foreningens hytter, redningstjenesten i forbindelse med øvelse og sporadiske rednings- og leteaksjoner.

Barmark

Bruk av terrengkjøretøy på barmark har vært lite utbredt, men i forbindelse med næringsutøvelse som reindrift, landbruk/seterdrift og elgjakt er det kjent at ulike typer terrenggående kjøretøy blir brukt også på barmark. Skadeomfanget av barmarkskjøring blir generelt oppfattet som mye mer alvorlig enn snøscooteren, og det er derfor ønskelig å holde dette omfanget så lavt som mulig, også for næringsutnyttelse. Det har derfor blitt oppfordret til bruk av helikopter i enkelte områder for å avlaste skadeomfanget av barmarkskjøringen.

Det er kjent at terrengkjøretøy som har belter gjør mindre skade på vegetasjon enn terrengkjøretøy med dekk. I tilfeller der det er nødvendig med barmarkskjøring skal det stimuleres til bruk av terrengkjøretøy med belter. I forbindelse med henger på kjøretøyet, bør det ikke benyttes hjul her eller, og canadapulk er et godt alternativ.

Rullestol

I **forskrift om kjørende og gående trafikk** er det spesifisert retningslinjer for hvordan en rullestol skal være for å bli kategorisert som gående trafikk. Dersom disse retningslinjene ikke er oppfylt er en rullestol å regne som kjøretøy, og omfattet av regelverket om motorferdsel. **NAV Hjelpemiddelsentral Trøndelag** kan benyttes til veiledning for spørsmål om dette.

TILLEGGSPPLYSNINGER

Droner

Det er ingen retningslinjer for bruk av droneutøver nasjonale retningslinjer, og man kan derfor benytte drone innenfor nasjonalparken uten å måtte søke eller informere om det. Man skal likevel være klar over den generelle aktsomhetsplikten i naturmangfoldloven § 6: Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5 (naturtyper, økosystem og arter). Hensynsfull ferdsel er også hjemlet i reindriften § 65 slik at reinen ikke unødig uroes eller skremmes.

Dersom man ønsker tips til hvordan man følger aktsomhetsplikten best mulig kan du gjerne ta kontakt med nasjonalparkforvalteren(e).

FORVALTNING

INNLEDNING

Hva regulerer verneforskriften?

Verneforskriften beskriver hva som er tillatt, hva som er forbudt, og hva som kan tillattes etter dispensasjon (søknad). Verneformålet (§ 2) sier noe om hvorfor området er vernet. § 3 trekker fram hva som er lov, søknadspliktig, osv. Forvaltningsplanen skal sørge for å utdype hva verneforskriften betyr, altså f.eks. beskrive hva (jf. § 3 pkt. 1.3 a)) ombygging og utvidelse av eksisterende bygg innebærer.

I tillegg er det et forlik (20-129753SKJ-FROS, ligger vedlagt) mellom Staten og Snåsa fjellstyre/Snåasen vaerieståvroe som presiserer hva som skal kunne utøves innenfor verneforskriftens bestemmelser på statsallmenningene. Motorferdsel og kulturminner reguleres ikke av verneforskriften for landskapsvernområdet, og forvaltes derfor ikke av nasjonalparkstyret. Det forvaltes hhv av de lokale kommunene og Trøndelag fylkeskommune/Trööndelagen fylhke og Sametinget/Såmediggi.

Dispensasjonssøknader

Det er viktig at søknader inneholder utfyllende informasjon om hvem, hva, når, hvor, hvorfor og hvordan tiltaket/aktiviteten skal gjennomføres. For å sikre at søknaden er godt nok opplyst, bør søknadene sendes kommunen, som videresender søknadene til nasjonalparkstyret. Alle saker skal først behandles etter verneforskriften før de behandles ferdig etter annet lovverk. Før et tiltak kan iverksettes må det foreligge en tillatelse fra grunneier, kommunen, nasjonalparkstyret og eventuell annen myndighet. Søknader som må behandles i nasjonalparkstyret bør være oversendt nasjonalparkforvalteren(e) minst 3 uker før nasjonalparkstyremøtet for å forvente en behandling i det gjeldende møtet.

Alle søknader fra vernebestemmelsene skal vurderes etter behov og behandles i tråd med verneforskriften og de miljøretslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Selv om et type tiltak kan regne med positiv behandling er søknadsprosessen viktig for at forvaltningsmyndigheten skal ha mulighet til å sette vilkår om når, hvor eller hvordan tiltaket skal gjennomføres. Der det i denne planen er nevnt at man kan regne med positiv behandling er det rettet mot behandling etter lovverk nasjonalparkstyret har myndighet over.

Alle kan kreve innsyn i sakens dokumenter. Noen dokumenter kan med hjemmel i lov være unntatt fra innsyn. Vedtaket vil være offentlig tilgjengelig i miljøvedtakeregisteret - www.miljovedtak.no.

Klager

Alle med rettslig klageinteresse jf. forvaltningsloven § 28 kan påklage et enkeltvedtak. Fristen for å klage er tre (3) uker fra mottaker er gjort kjent med brevet. Klagen legges fram for nasjonalparkstyret for vurdering og sendes til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse dersom styret ikke endrer sitt opprinnelige vedtak. Dersom nasjonalparkstyret endrer sitt opprinnelige vedtak er det nye vedtaket å regne som et nytt enkeltvedtak.

Forhold til andre lover

Verneforskriften setter premisser for hva som er lov innenfor nasjonalparken. Andre lover som f.eks. planog bygningsloven, motorferdselloven, viltloven, reindriftsloven og fjelloven gjelder også innenfor nasjonalparken.

Samhandling med kommunene

God kommunikasjon mellom kommunene og nasjonalparkforvalteren(e) er viktig. I noen saker skal en søknad behandles etter flere lovverk (f.eks. byggesaker) og hos flere forvaltningsmyndigheter. Det står i naturmangfoldloven § 48 at vedtak først skal fattes etter verneforskriften. Søknaden skal likevel sendes til kommunen først, som videresender den til nasjonalparkstyret. Kommunene har gode rutiner på krav til søknader og vil slik sørge for at en søknad er tilstrekkelig opplyst før den kommer for behandling etter verneforskriften.

Samhandling med brukerinteresser

Hvert år søker forvaltningsmyndigheten om midler fra Miljødirektoratet for å gjennomføre tiltak for å fremme verneverdiene. I forkant av dette (gjerner november/desember) pleier det å gjennomføres innspillmøte med sentrale brukerinteresser av området. Slik har brukerinteressene et forum for å komme med innspill til tiltak som kan/bør gjennomføres. Flere av brukerinteressene opplever dette som en god måte å sikre dialog og samhandling på, og dette vil være viktig å ivareta i kommende perioder. Denne samhandlingen er lokalt kjent som "bestillingsdialogen". Tiltak det søkes om penger til skal være forankret i forvaltningsplanen, besøksstrategien eller ha en positiv innvirkning på verneverdiene.

Tiltak i nasjonalparken

Nasjonalparkstyret har hjemmel i verneforskriften § 5 og naturmangfoldloven § 47 til å gjennomføre tiltak og skjøtsel for å ivareta eller fremme verneformålet. Hvert år søker nasjonalparkstyret om midler fra Miljødirektoratet til å gjennomføre tiltak. Privatpersoner og organisasjoner kan komme med innspill til nasjonalparkstyret om hva man bør gjøre av tiltak/skjøtsel, og nasjonalparkstyret vedtar hvilke tiltak det skal søkes og brukes midler til.

TILTAKSPLAN

ID_TILTA K	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVVO 0001562_ 00000000 1	1	Utvikling av Viewpoint Lifjellet og omlegging av sti tilknyttet innfallsporten.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVVO 0001562_ 00000000 3	2	Ferdselstilling ved alle hovedinnfallsporten e. Viktig å overvåke bruken av området. Dette kan innebære innkjøp av ferdselstellere i nasjonalparkstyrets eie. Dette tiltaket bør sees i sammenheng med tilgrensende verneområder.	Annet	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVVO 0001562_ 00000000 4	3	Opprette bevaringsmål i NatStat. Eksempler på bevaringsmål kan være knyttet til stislitasje, kjørepor ifm motorferdsel eller vedhogst rundt hytter/setrer. Dette tiltaket bør sees i sammenheng med tilgrensende verneområder.	Kartlegging	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVVO 0001562_ 00000001 3	14	Lage et oversiktskart over aktuelle motorferdseltraséer til hytter, setrer, o.l. for å kanalisere ferdselen og ha en oversikt over aktuelle motorferdseltraséer .	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		

ID_TILTA K	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVV0 0001562_ 00000000 2	15	Vurdere om det skal utarbeides skjøtelsesplan og utføring av skjøtsel av slåttemyrer i og i randsonen til verneområdene.	Skjøtsel av (tre)vegetasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVV0 0001562_ 00000000 5	16	Stimulere til at det ikke er store skinnende overflater på bygg, eventuelt avbøte den negative effekten ved å ha vinduslemmer e.l.	Restaurering	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVV0 0001562_ 00000000 6	17	Kartlegge kulturminner. Selv om kulturminner ikke reguleres av verneforskriften er det viktig å få et oppdatert kunnskapsgrunnlag på dette. Dette inkluderer også potensielt historiske ferdselsveier. Formidling av kunnskapen som innhentes er viktig for å (om mulig) heve opplevelsesverdien av området. Dette tiltaket kan sees i sammenheng med tilgrensende verneområder.	Kartlegging	Ikke valgt	30.01.20 23		

ID_TILTA K	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVV0 0001562_ 00000000 7	18	Årlig dialog/møter med de mest sentrale brukerinteressene av verneområdet. Dette skal sikre god informasjonsflyt, oppdatert kunnskapsgrunnlag, enklere saksbehandling og sterkere eierskapsfølelse for brukerinteressene. Tiltaket bør sees i sammenheng med tilgrensende verneområder.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVV0 0001562_ 00000000 8	19	Ta bort stier hos Kartverket som vi ikke ønsker ferdsel på. Dette er for å kanalisere ferdselen dit vi ønsker. Tiltaket bør sees i sammenheng med tilgrensende verneområder.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVV0 0001562_ 00000000 9	20	Kartlegge og tette eksisterende myrgrøfter for å unngå ytterligere drenering av myrer. Eventuelt bevare et fåtall av dem av kulturhistoriske hensyn.	Restaurering	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVV0 0001562_ 00000001 0	21	Informasjon på nasjonalparkstyre.n o. Blant annet lage et skriv om tradisjonell byggeskikk og en oversikt som viser hva slags tiltak som er søknadspliktig og ikke søknadspliktig.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		

ID_TILTA K	PRI	Beskrivelse	Kategori	Bevaringsmål	Dato innlagt	Dato ferdig	Internt opphav
ID_TILVV0 0001562_ 00000001 1	22	Informasjon om verneverdier, reinens arealbruk, mm for å øke den besøkenes opplevelse og forståelse av egen påvirkning på naturmangfold og rein.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		
ID_TILVV0 0001562_ 00000001 2	23	Stimulere lokale forsknings- og utdanningsinstitusjoner til å bruke verneområdet til deres virksomhet. Dette vil gi et bedre lokalt eierskap til verneområdet, bedre kunnskapsgrunnlag og samhandling med fagmiljøer. Tiltaket bør sees i sammenheng med tilgrensende verneområder.	Tilrettelegging og informasjon	Ikke valgt	30.01.20 23		

SKJØTSELSPLAN

Plan skal utarbeides eller er under arbeid

BESØKSFORVALTNING

Plan utarbeidet og ligger som vedlegg

FORVALTNINGSUTFORDRINGER

Utfordringene for forvaltningen av Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde er å hindre tap av biologisk mangfold, naturtyper og kulturverdier. I tillegg skal naturgrunnlaget ivaretas slik at det kan utøves samisk reindrift. De viktigste truslene kan deles i følgende kategorier:

- Klimaendringer
- Gjengroing
- Slitasje på vegetasjon og forstyrrelse av dyreliv og reindrift som følge av menneskelig aktivitet og ferdsel
- Tekniske inngrep i verneområdet og utenforliggende tiltak som kan påvirke vegetasjon, dyreliv og reindriften
- Utenforliggende tiltak som kan påvirke verneverdiene

NATURMANGFOLDLOVEN

Miljørettslige prinsipp (§§ 8-12)

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven kapittel II kommer til anvendelse ved utøvelse av offentlig myndighet, og må vurderes når det treffes vedtak etter verneforskrifter. De miljørettslige prinsippene er kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Det er viktig å påpeke at kunnskapsgrunnlaget innebærer både vitenskapelig kunnskap så vel som erfaringsbasert kunnskap. Prinsippene er ikke selvstendige vedtakshjemler, men skal legges til grunn som retningslinjer når det treffes beslutninger som berører naturmangfold etter andre bestemmelser. Dette innebærer at prinsippene skal være en del av vurderingen både ved vedtak med hjemmel i spesifiserte dispensasjonsbestemmelser i verneforskrifter og ved vedtak etter naturmangfoldloven § 48. Naturmangfoldloven § 7 angir at det skal fremgå av vedtaket hvordan prinsippene er vurdert. Mer informasjon: **Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter og Veiledning til naturmangfoldlovens kapittel 2.**

Da naturmangfoldloven av 19. juni 2009 ble vedtatt med ikrafttredelse 1. juli 2009, ble naturvernloven opphevet. Selv om naturvernloven ble opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av naturvernloven inntil Kongen bestemmer noe annet, jf. naturmangfoldloven § 77.

VERNEFORSKRIFT URL

<https://lovdata.no/forskrift/2004-12-17-1691>

SENTRALE FØRINGER

Dispensasjoner etter verneforskriften

Selv om et omsøkt tiltak er innenfor rammen av en spesifisert dispensasjonsbestemmelse må det likevel foretas en selvstendig vurdering av om dispensasjon skal gis. Når forskriftene bruker formuleringer som "kan gi tillatelse til" eller "kan gi dispensasjon til" betyr ikke det at forvaltningsmyndigheten skal gi dispensasjon, men at forvaltningsmyndigheten kan vurdere om en søknad gir grunnlag for å gi dispensasjon. Mer informasjon: **Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter**.

For alle unntaksbestemmelser er det selve tiltaket som følger av den aktuelle bestemmelsen, som er direkte tillatt. Andre tiltak, som for eksempel kan være nødvendig eller ønskelig for å gjennomføre det lovlige tiltaket, kan ikke tolkes inn i unntaksbestemmelsen. For eksempel gir et unntak for vedlikehold av eksisterende bygninger eller hogst av ved til eget bruk, ikke automatisk rett til bruk av motorisert ferdsel i forbindelse med tiltaket. Tilsvarende gir adgang til beite ikke automatisk rett til oppføring av gjerder. Slike tiltak krever egen hjemmel, enten i egne unntaksbestemmelser eller gjennom dispensasjon.

Dispensasjoner etter naturmangfoldloven § 48

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48 gjelder istedenfor den generelle dispensasjonsbestemmelsen i verneforskriften (jf. overgangsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 77).

Naturmangfoldloven § 48 gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å gi dispensasjon fra verneforskriften i tre alternative tilfeller; dersom det ikke strider mot verneformålet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, dersom sikkerhetsmessige hensyn gjør det nødvendig, eller dersom hensynet til vesentlige samfunnsmessige hensyn gjør det nødvendig. *Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsees, eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert, på vernetidspunktet. Første alternativ dekker tilfeller hvor verneformål og verneverdier tåler enkeltstående avvik fra vernebestemmelsene, og er i utgangspunktet ment for bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Dispensasjonsbestemmelsen i § 48 er en kan-regel, det vil si at selv om vilkårene for å gi dispensasjon er oppfylt, så er det ingen som har krav på dispensasjon. Det er nødvendig med en bredere vurdering av om det bør gis dispensasjon.* Mer informasjon: **Rundskriv om forvaltning av verneområder**.

Det stilles strengere krav til begrunnelse av dispensasjoner gitt etter nml § 48 enn forvaltningslovens generelle krav til begrunnelse av vedtak.

Det står forarbeidene til naturmangfoldloven at den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 48 ikke kan anvendes for å utvide den rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Bestemmelsen skal være en sikkerhetsventil for tiltak som ikke kunne forutsettes eller spesielle/særskilte tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet.

Skjøtsel ved naturmangfoldloven § 47

Naturmangfoldloven (nml) § 47 gir generelle regler om forvaltningsmyndighetens adgang til å foreta skjøtsel i verneområder. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten adgang til å utøve en viss fysisk rådighet uten grunneiers samtykke. Bestemmelsen gir også adgang til i skjøttseløyemed å treffe tiltak som vernebestemmelsene ellers forbyr eller regulerer. Verneforskriftens unntak for skjøtselstiltak gjelder bare for skjøtsel som forvaltningsmyndigheten står for og som gjelder verneområdet. Bestemmelsen i nml § 47 gir ikke adgang til å pålegge grunneieren en viss bruk av området. Med hjemmel i nml § 47 kan det foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden på vernetidspunktet kan ikke skje med hjemmel i nml § 47. Adgangen til skjøtselstiltak gir også rett til nødvendig motorferdsel innenfor hele verneområdet uten grunneiers samtykke. Dersom det er nødvendig å passere eiendom utenfor verneområdet for å komme fram, gir nml § 72 adgang til det. Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd. Økonomiske fordeler ved gjennomføringen av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren. Tiltak som ikke kan foretas med hjemmel i nml § 47 krever avtale med grunneier. Mer informasjon: Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) - Om lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), kapittel 21 (merknader til de enkelte bestemmelser).

Forvaltningsmyndigheten skal jf. nml § 47, hvis mulig inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemt skjøtselstiltak.

Randområder til nasjonalparken

Naturmangfoldloven § 49 omhandler utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde. Dersom virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov kan innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. Forvaltningsmyndigheten bør i slike tilfeller gi høringsuttalelse i saken for å sikre at tilstrekkelig hensyn til verneverdiene blir ivaretatt.

FORVALTNINGSMYNDIGHETENS RETNINGSLINJER

Tema	Forskriftreferanse	Forvaltningsmyndighetens retningslinje
Forvaltningsmyndighetens retningslinjer	-	Inntil videre, se arbeidsdokumentet som også er oversendt/vedlagt. Når planen etter hvert er vedtatt vil retningslinjene ligge skjematisk under her. Det er gjort slik inntil videre av praktiske hensyn.

VEDLEGG

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE (VV00001562)

FILVEDLEGG

Lagt til	Tema	Eksternt Opphav	Internt Opphav
15.11.2022	Forvaltningsplan Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark/Låarte-Skæhkere vaarjelimmiedajve		
30.01.2023	Forlik mellom Staten og Snåsa Fjellstyre (20-129753SKJ-FROS)		
30.01.2023	Besøksstrategi for Blåfjella-Skjækerfjella-Lierne nasjonalparkstyre / Låarte-Skæhkeren-Lijre nasjonalpaarhkeståvroe		